

Sosyal medyanın politik bir aradallığı sağlama potansiyeli

The potential of the social media to provide a political loyalty

Birol Demircan¹

Received Date: 15 / 03 / 2017

Accepted Date: 24 / 06 / 2017

Öz

Çalışmada sosyal medyanın fikirleri ve argümanları radikalleştirdiği, marjinal fikirlerin ise eleştirel kamusal-rasyonel müzakerenin yapılmasının önüne geçen bir engel oluşturduğu ve böylelikle sosyal medyanın tıpkı toplumsal yapıda oluşan karşıtlıklar gibi daha keskin ve dışlayıcı biçimde yeniden ürettiği görüşü irdelenmiştir. Bu kabulden yola çıkıldığında savunu, agonistik toplumu savunan Laclau ve Mouffe'un düşünceleri doğrultusunda, toplumsal bloklaşmaların keskinleşen yapısı bağlamında sosyal medyanın toplumsal kargaşanın oluşmasından öte toplumu bir arada tutan tutkal görevini gördüğü görüşü ele alınmıştır. Özellikle, Türkiye'de iktidar aracılığıyla derinleşen, keskinleşen ve toplumsal kesimler arasında çatışmaya dönüşen karşıtlıkları yaygın kabulün aksine, toplumsal yapıyı bir arada tutan dinamikler olarak değerlendirilmiştir. Sosyal medyanın karşıtlıkları besleyen yönü bu bağlamda toplumu bir arada tutan eleştirel potansiyeli tartışılmış, bu tartışma, son dönemde sosyal medya üzerinde yapılan tartışmalarının toplumsal yapıdaki farklılıkları nasıl biçimlendirdiği iktidar dilinin izleri ile sosyal medyada örnekler üzerinden incelenmiştir. İnceleme sonucunda iktidar, sosyal medya ve marjinalleşen toplumsal fikirlerin çözüme ve bir ortaklığa dönük toplumsal işlevi olmadığı, facebook, tiwitter vb. sosyal medyaların var olan eşitsiz toplumsal yapıyı iddia edilenin aksine derinleştirmede, var olan karşıtlıkları radikal biçimde yeniden ürettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar sözcükler: Sosyal Medya, Agonist Siyaset, İletişim, Politika

Abstract

In the study, it was accepted that social media radiated ideas and arguments, and marginal ideas constitute a barrier to critical public-rational negotiations, and that social media thus reproduces the contradictions that arise in the social structure more sharply and exclusively. On the basis of this acceptance, the argument was dealt with by Laclau and Mouffe, who defended the agonistic society, with the potential to criticize the social media in view of the sharpening nature of social blocs, the glue that holds society together rather than the formation of social disorder. In particular, the contradictions that deepened, sharpened and transformed into conflicts between the social segments in Turkey through power were regarded as dynamics that held society at the same time as widely accepted. The social media has been debating a critical potential holding the opposition and holding society together. This debate has been addressed through the recent "Presidentship" debate on social media. As a result of the examination, the result is reached; power, social media and marginalized social ideas are not solving and social function towards a partnership, social media such as facebook, tiwitter etc. do not deepen contrary to the claimed unequal social structure and radically reproduce existing antagonisms.

Keywords: Social Media, Agonist Politics, Communication, Politics

¹ Dr., Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi, Ankara/TÜRKİYE, birol.demircan@gmail.com

1. Giriş

Sosyal medya birçok açıdan toplum bilimciler, iletişim bilimciler, psikologlar ve farklı disiplinler tarafından ele alınmaktadır. Ele alışlar kimi zaman eleştirel, kimi zaman sosyal medyayı olumlayan nitelikte olabilmektedir. Ancak önemli bir alan vardır ki bu alan siyasal iletişim bağlamında sosyal medyanın değerlendirmesidir. Bu değerlendirmeleri iki eksende toplamak mümkündür. Birinci eksen sosyal medyanın yöneticilerin etkin kullanımı ile başarısındaki oranı sorunlaştırmasını konu edinmektedir. Bu çalışmalar, özellikle siyasal parti kampanyalarında sosyal medyanın liderler tarafından seçmenleri ikna etmek istediği kendi görüşlerini deklare ettiği metinleri analiz ederek, seçmen üzerindeki etkisini ölçmeye çalışmaktadır. Genellikle liberal bakış açısı ile hareket eden bu çalışmalar dışında, politik yaşamı daha geniş ölçekte değerlendiren ve politik süreçleri mikro yapılar üzerinden ele alan iktidar analisteler söz konusudur. Çalışmalarda ikinci eksen de yer alan ve eleştirel okulun mensupları bulunmaktadır. Bu görüştekiler çoğunlukla, sosyal medyanın fikirleri ve argümanları radikalleştirmediği, marjinal fikirlerin ise eleştirel kamusal-rasyonel müzakerenin yapılmasının önüne geçen bir engel oluşturduğu ve böylelikle sosyal medyanın tıpkı toplumsal yapıda oluşan karşıtlıkların daha keskin ve dışlayıcı biçimde yeniden üretildiği görüşünü benimsemektedirler.

Agonistik toplumu savunan Laclau ve Mouffe'un düşünceleri de bu doğrultuda, toplumsal bloklaşmaların keskinleşen yapısının toplumsal kargaşanın oluşmasından öte toplumu bir arada tutan tutkal görevini gördüğünü vurgulamaktadırlar (Laclau ve Mouffe, 1992). Türkiye'de iktidar aracılığıyla derinleşen, keskinleşen ve toplumsal kesimler arasında çatışmaya dönüşen karşıtlıkları, yaygın kabulün aksine, toplumsal yapıyı bir arada tutan dinamikler olarak değerlendirmek mümkündür. Sosyal medyanın karşıtlıkları besleyen yönü bu bağlamda toplumu bir arada tutan eleştirel potansiyeli son dönemde sosyal medya üzerinde yapılan tartışmaların toplumsal yapıdaki farklılıkları nasıl biçimlendirdiği dikkat çeken bir tartışma alanıdır. Bu alanda sosyal medya ve marjinalleşen toplumsal fikirlerin çözüme ve bir ortaklığa dönük toplumsal işlevi olmadığı, facebook, tiwitter vb. sosyal medyaların var olan eşitsiz toplumsal yapıyı iddia edilenin aksine derinleştirmede, var olan karşıtlıkları radikal biçimde yeniden ürettiği yönündeki varsayım irdelenecektir.

2. Antagonist toplum kavrayışı

Medyaların var olan eşitsiz toplumsal yapıyı iddia edilenin aksine derinleştirmede, var olan karşıtlıkları radikal biçimde yeniden ürettiği iddiasının kuramsal dayanağı Laclau ve Mouffe'un söylem kuramında aramak mümkündür. Antagonist toplum düşüncesini savunan düşünürler, ortak bir kimliğin oluşmasını açıklayacak araçları sunarken aynı zamanda yeni olan medyanın iletişim biçimini anlamaya yönelik veriler sunmaktadır (Çelik, 1999: 27-29). Özellikle Marksizmin ekonomik belirlemciliğine yönelik getirilen eleştirilerden yola çıkılarak Althusser, Gramsci ve yapısalcı Marksizm kuramını takip eden düşünürler, üstyapı ve iktidar arasındaki bağı açıklama ihtiyacıyla hareket etmektedir. Laclau ve Mouffe, politik iktidar etrafında formüle ettikleri hegemonya kavramını, Gramsci'nin kuramındaki özcü öğeleri eleyerek geliştirmişlerdir (Laclau ve Mouffe, 1992: 170-172). Laclau ve Mouffe'un söylem kuramının merkez kavramı olan hegemonya, antagonist olan eklemleyici pratiklerle oluşmaktadır. Hegomonik bir eklemlemenin olması için antagonist güçlerin varlığı ve bunları ayıran sınıfların kararsız olması gerekir. Böylece yazarların geliştirdiği söylem kuramı, Gramsci'nin hegemonya kavrayışındaki eklemleme mantığı ve sınır etkilerinin politik merkeziliğini almakla birlikte, tek politik alan varsayımını reddederek politik alanların çoğulluğunun demokratik mücadele açısından ger-

ekliliğini vurgular (Laclau ve Mouffe, 1992: 170-172). Onlara göre, söylem toplumsal aktörün özne konumunu meydana getirmektedir. Mouffe, söylemin kökenini toplumsal aktör olmadığını belirtmektedir. Bu bağlamda hegemonya, sembolik alana özgü, bu alanda işleyen ve bir tarihsel özneye zorunlu bir aidiyet ilişkisi dışında kavranması gereken bir siyasal ilişki biçimidir. Hegemonya, sembolik alanda anlamın sabitlendiği noktaları kuran siyasal moment olmakla birlikte söylemin dışındaki bir iktidar tarafından kurulmamaktadır (Mouffe, 2015: 21-35). Foucault'nun iktidar kavramlaştırmasına benzer biçimde hegemonya, söylemsel olarak kavranması gereken, “sonsuz söylemsellik alanında anlamın sınırları belli düğüm noktaları üzerinden kuran”, güç ilişkilerine bağlı momenttir (Çelik, 1999: 39).¹

Laclau ve Mouffe'un geliştirdiği söylem kuramında, eklemelenmiş bir farklılıklar alanı olarak söylem, sabit, tutarlı ve homojen değil; heterojen ve seçmeci bir bütünselliklerdir.

“Eklemleyici pratiğin bir sonucu olarak öğeler arasında kimlikleri değişecek bir ilişki kuran her türlü pratiğe eklemelenme diyeceğiz. Eklemleyici pratikten doğan yapılaşmış bütüne ise söylem diyeceğiz. Bir söylem içinde eklemelenmiş durumda görünürken ortaya çıkan, farklılık konumlarına da moment diyeceğiz” (Laclau, 1998: 169).

Laclau ve Mouffe oluşturduğu kuramsal yaklaşımın temel kavramları eklenme, dikişleme, antagonizma, adlandırma ve söylem kavramlarıdır. Bu kavramlardan moment kavramının Gramsci'nin tarihsel blok kavramına benzer bir kullanımı söz konusudur. Bu temel kavramlar ile Laclau ve Mouffe'un radikal demokrasi olarak öne sürdükleri tezlerinde; toplumsal özneler ekonomik çıkarlarının doğrultusunda ideolojik var oluşlarını kurmadıkları ve ekonomik çıkarlarını toplumsal düzlemlerde temsil etmediklerini, toplumsal öznelerin, ideolojik söylem tarafından söylem içinde kurulduğunu ve oluşturulduğunu, toplumsal kimliklerin belirlenmesinin sonsuz sayıda anlamsal farklar arasında bir sabitleme oyunu, yani söylemin kuruluşu olduğunu belirtirler (Laclau ve Mouffe, 1992: 24-25).

Laclau ve Mouffe, Derrida'nın fark ve Foucault'un söylem kavramlarını çağrıştıran anlamlarla, ideoloji kavramının yerine söylem kavramını kullanarak, söyleme dışsal belirleyenleri yok saymış ve söylemin toplumsal alandaki merkeziliğini vurgulamıştır (Mouffe, 2015: 26-29). Onlara göre, toplumsal bütünlüğün olanaksız olduğunu toplumsal olanın ancak söylemin eklemelenme ve dikişleme yoluyla oluşturulduğunu, kaçınılmaz olarak kısmi ve geçici bütünselliğin mümkün olduğunu savunmuştur. Bütünselliğin toplumsal bütün anlamları kapsayacağını, söylemin ise sonsuz farklı kavramların alanı olan ve anlamı nihai olarak sabitlemenin olanaksız olduğu toplumsal alanda anlamın kapatılması çabası olduğunu belirtirler. Söylemsel bütünlük için anlamsal açık alanları eklemleme ve dikişleme yoluyla bir söylemsel bütünlük haline getirme hiçbir zaman mevcut anlamların tamamını kapsayamaz. Bu nedenle toplumsal anlamların bütünü tek bir anlamsal merkez etrafında eklemleyemez. Onlara göre toplum, bütünlük olarak değil birleştirilmişlikler olarak değerlendirilmelidir. Birleştirilmişlikler ise nedensellik veya belirlenme mantığı ile değil olumsallık mantığıyla düşünülmelidir. Toplumsal özneler farklılıkların anlamsal bütünlüğe dönüştüğü söylemsel süreçte, olumsallığı sabitliğe dönüştürerek kalıcı anlamları bir merkez etrafında bütünleştirmektedir (Laclau, 1998: 65-66). Söylemin kurulması ise Laclau ve Mouffe'ta dikişleme kavramı ile açıklanır. Hegemonik yapı dikişleme yoluyla anlamlarda var olur ve farklılıkları anlamsal bütünlükte eritmeye çalışır. Söylem, farkların son-

¹Laclau ve Mouffe'a göre bir düğüm noktası, diğer göstergelerin etrafında düzenlendiği ayrıcalıklı bir göstergedir. Diğer göstergeler, düğüm noktasıyla olan ilişkileri yoluyla anlam kazanır. Düğüm noktası, anlamın kısmi sabitlemesini sağlayan ayrıcalıklı söylemsel noktadır (Çelik, 1999: 39).

suz akışı içinde anları yakalayıp bir anlamsal merkez oluşturmaya çalışarak söylemsel alanda egemen olma çabasıdır (Laclau ve Mouffe, 1992: 118).

Laclau ve Mouffe'a göre toplumsal öznelerin oluşumu söylemin sabitlediği anlamın biçimlenişine bağlıdır. Söylem kavramı bu bağlamda, klasik özne-nesne ikilemini aşar ve her ikisi de ancak aynı toplumsal pratik içinde birlikte belirlenen konumuna getirir. Söylem, toplumsalı sonsuz bir akış içinde sürekli yeniden ve yeniden kuran merkezdir. Söylem, toplumsalı anlamlandırır; bu, egemen sınıf çıkarlarını görünmez kılmak gibi bir işleve indirgenemez (Laclau ve Mouffe, 1992: 184). Laclau ve Mouffe'un, söylem tanımının Marx'ın negatif ideoloji tanımını aşan boyutu burada ortaya çıkar. Artık egemenlik ve tahakküm, ideolojinin devreye girdiği süreçler içinde engellenme, bastırılma, çarpıtılma, dışlanma olarak değil; söylem aracılığıyla uyumlu ve itaatkar öznelerin yaratılması olarak tanımlanabilir. Söylem, Foucault'nun ideoloji eleştirisini anımsatacak bir pozitif üretim tanımına yaklaşmaktadır. Laclau ve Mouffe'un kuramı, özetle söylemin belirleyiciliğine dayalıdır. Kuram, toplumsal farkların söylemsel pratikler aracılığıyla eklenmesi ile oluşturulan bir politika tanımı yapar, heterojen öznelerin meşruluğuna dayalı bir radikal strateji öneren, olumsuzluğun mantığına dayalı model önerir (Laclau ve Mouffe, 1992: 184-210).

Toplumsal bütünselliğin temsil edildiği mecralar arasında yeni iletişim teknolojilerinin getirdiği yeni iletişim formları söz konusudur. Bu iletişim formları aynı zamanda yeni politik açıklamaları ve siyasal iletişim alanında yapılması gereken betimlerini de beraberinde getirmiştir. Politik bir aradılığı sağladığı ya da yeni olanın politik başarıya katkısı yönünde yapılan çalışmalar ve sosyal medyaya ilişkin açıklamalar aktarılacaktır.

3. Yeni iletişim teknolojileri ve dönüşen politik temsiller

Yeni iletişim teknolojilerinin ana akım medyada yer bulamayan marjinal veya sayıca azınlık olan kesimlerin örgütlenme ve farklı olan fikirlerini kamusal alana taşıma potansiyeli bulunmaktadır. Arap baharı, küreselleşme karşıtlarının eylemleri, Wall Street eylemleri ve birçok eylemde sosyal medya üzerinden insanların örgütlendiği ve birçok kesimden destek alabildiği görülmüştür. Dünya üzerindeki coğrafi sınırların önemini yitirmesi ve kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması ile birlikte mekân kavramı da önemini yitirmiştir. Küreselleşme karşıtı hareket başta olmak üzere tüm 'Yeni Toplumsal Hareketler' temelde iletişimsel alanı kullanarak, küresel bir ağ üzerinde uluslararası dayanışmayı örgütlemeyi başarmışlardır (Çoban, 2009: 43-58). Jan van Dijk, "Ağ Toplumu" modelinin ortaya çıkacağını ve bu toplum modelinde ilişkilerin yüz yüze iletişim yerine sosyal ağlar üzerinden gerçekleşeceğini belirtmiştir (van Dijk, 1999: 244-254). bu konuyla ilgili Uçkan şunları açıklar:

"Dijital aktivizmin ve ağ örgütlenmesinin en etkili olduğu boyutlardan biri de, paradoksal bir biçimde yerel ölçekteki eylemler. Dijital aktivizmin ağ etkisi bir yandan muhalefeti küresel çoğulluklarla etkileşime sokup beslerken, öte yandan yerel tekillikleri küresel bağlama taşıyarak etkilerini büyütüyor. Özellikle kent, hatta mahalle ölçeğinde örgütlenen yerel toplulukların eylemleri, ağ etkisiyle bölgesel, ulusal, küresel ölçeklerde ses getirerek etkilerini artırabiliyor. Mutenalaştırma projeleriyle dışlanmaya direnen, sağlık, eğitim, ulaşım, hijyen gibi büyük kentsel sorunlar etrafında örgütlenen toplulukların kurduğu işbirliği ağlarından yayılan dijital aktivizm, farklı coğrafyalardaki benzerleriyle ağlar oluşturarak kritik kütle etkisi yaratabiliyor. Dijital aktivizmin etkili olabilmesi için gerçekliğe genişlemesi gerekiyor..." (Uçkan, 2010).

Castells'e göre ise ağ toplumunun bilişim teknolojileri tarafından harekete geçirildiğini belirtir. Ona göre, ağ toplumu üretim, tüketim ve güç ilişkilerinin yanı sıra kişilerarası ilişkileri de etkilemiştir (Castell, 2001). Teknolojik gelişmelerle birlikte bireylerin çevrelerini algılama gücü gelişmiştir. Facebook ve twitter gibi sosyal ağlar, bilgi ve fikir paylaşımlarının yanı sıra inançlar ve değerler etrafında birleşme fırsatı sunmuştur (Boyd & Ellison, 2008: 213). Sosyal ağlar aracılığıyla artık organizasyon araçları haline dönüşmüştür. Bu boyutta bir değişimin kitleler üzerindeki etkisine de değinmek gerekmektedir.

4. Sosyal medyanın kitleler üzerindeki etkisi

Sosyal medyanın etkisi bağlamında yapılan tartışmalarda yaşanan politik gelişmeler örnek olarak verilmektedir. Bu örneklerden bir tanesi "Wall Street'i İşgal Et" hareketidir. Wall Street olayları, ekonomik daralmanın sadece fakir Amerikalıları değil diğer kesimleri etkilemiş nedeniyle geniş katılımlı bir toplumsal hareket haline gelmiştir. Göstericilere kullanılan güç alternatif sosyal medyada yayılmış ve iktidar desteği ile etkin bir toplumsal keskinleşme haline dönüşmüştür. Artık ana akım medyanın dışında organizasyonlar yapılabilmektedir.

Dünyanın birçok yerinde sosyal medyanın güçlendirdiği toplumsal hareketler ortaya çıkmıştır. Sosyal medyanın kitleleri etkilemesi Ortadoğu'da farklı biçimde tezahür etmiştir. Arap Baharı Tunus, Mısır, Libya, Suriye, Bahreyn, Cezayir, Ürdün, Yemen, Moritanya, Suudi Arabistan, Umman, Irak, Lübnan ve Fas olmak üzere tüm Arap Dünyası'nı etkileyen halk tepkilerinin genel ismidir. Arap Baharı, bazı ülkelerde hükümetin yıkılmasına veya politikalarının değiştirilmesine neden olmuştur. Sosyal medyanın Arap Baharı'ndaki politik tartışmaların şekillenmesinde önemli rol oynadığı açıktır.

5. Yöntem

Sosyal medyanın politik biraradılığı sağlayıp sağlamadığının tespiti için birçok yöntem kullanılabilir. Ancak, bu sorunun cevabını yine kullanıcılarda aramak gerektiği ortadadır. Toplumsal biraradılığı sağlamada sosyal medyanın etkisinin makro ölçekte çalışmak yerine mikro ölçekte kullanıcılara odaklanarak geleneksel politik belirlenimle kullanıcıların ontolojilerini nasıl kurduklarını karşılaştırmak gerekmektedir. Kullanıcıların toplumsal hareketler tartışmalarında veya müzakerelerde olayın tarafları arasında kendilerini nasıl konumlandıkları, söylemlere nasıl eklemledikleri ve dikişleme ile toplumsal hareketleri veya iktidar muhaliflik arasındaki mücadele nerede yer aldıkları ele alınmaya çalışılacaktır. İncelemede sosyal medya üzerinden Başkanlık seçimine yönelik 6 kişi ile derinlemesine mülakat yapılarak sosyal medya kullanımında büyük söylemlere nasıl eklemledikleri tespit edilmek istenmektedir. Bu yapılırken yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşme yapılacaktır. Bu kişilere vatan, cumhuriyet ve demokrasi, ulus, seçim ve süreçte geçen kavramlar ve olaylar üzerine şu sorular sorulmuştur: bazı hatırlatmalarla birlikte olay örgüsü bir kez daha hatırlatıldı. Olayın gündemde olması nedeniyle hatırlatmalar esnasında katılımın yüksek olması beklenmiştir. Bu hatırlatmalarla birlikte; twitter ve facebook hesaplarındaki paylaşımlarının nasıl olduğu, gündelik hayat arasında farklarının olup olmadığı, politik tercihlerinde veya kararlarını verirken sosyal medyanın etkili olup olmadığı üzerinde durulmuştur. Ayrıca, medya kullanım içerikleri üzerine konuşulmuştur. Derinlemesine görüşmede sosyal medya üzerindeki paylaşımlara katkısının ne oranda olduğu sorulmuştur. Böylelikle katılımcıların içerik üretme becerile sorgulanmıştır. Sosyal medya içeriklerinin mizah, müzik vs. gibi ne türden içerikler olduğu üzerinde durulmuştur. İçerik türlerinin medya sosyal kullanımında nasıl etki ettiğini özellikle mizah

kullanımı üzerinde durulacaktır. Katılımcıların paylaşımlarından kullanıcıların ettikleri ve takip edenler ile ilişkin eğiliminin neler olduğu, günlük hayatta görüşme trafiği ile benzerlikler olup olmadığı yönünde sorular sorulmuştur. Bu bakımdan katılımcıların karışıklık oluşturduğu kişilerle görüşüp görüşmediği ve gerçek yaşamda arkadaş olup olmadığı sorulmuştur. Ayrıca, “karışıklık nasıl kuruluyor?” sorusunun cevabı aranmıştır. Yine bütün görüşülenlere;

- Karışıklıkları destekler nitelikte görüş beyanı internet üzerinden yapabiliyor mu günlük hayatta bu konuyla ilgili nasıl bir tavır sergiliyor?
- Kendini nasıl konumlandırıyor, hangi söylemlere nasıl ekleniyor?
- Haklı bulduğu eleştirdiği konular konusunda kendisini gerçek yaşamda olduğu gibi haklı ya da ihanet içinde buluyor mu?

soruları sorulmuştur. Görüşmeler esnasında elde edilen bilgilere göre yeni sorular sorulmuştur. Her görüşülenle 30-45 dakika arasında bir süre görüşme yapılmıştır. Kişisel bililer sorulmadan görüşmeler başlanmıştır.

5.1. Gündelik hayatta politik olma ve sosyal medyada politik olma: Benzerlikler ve farklılıklar

Gündelik hayattaki politik davranışların sosyal medya aynı oranda tekrarlanıp tekrarlanmadığı konusu önemlidir. Konunun önemi, politik yapının sosyal medyaya nasıl yansıdığına tespiti politik toplumsal yapıda nasıl bir dönüşüm yarattığının açıklanma ihtiyacından kaynaklanmaktadır. Yapılan görüşmelerde 6 üniversite öğrencisine gerçek yaşamda hangi politik görüşe ait oldukları doğrudan sorulmamıştır. Bunun yerine toplumsal bloklamalar dikkate alınarak belli örnek olaylar anlatılmıştır. Bu örnek olaylar arasında Suriye ile ilgili gelişmeler hatırlatılmıştır. Suriyeli göçmen sorununa olan yaklaşımından bloksoal politik tavırları tespit edilmek istenmiştir. 6 gencin 2 tanesi doğrudan Suriye ile ilgili politik kararlara muhalif argümanlar ortaya koyarken, 2 tanesi doğrudan Suriye politikasını desteklediğini açıklamıştır. 1 tanesi Suriye’de olanlar hakkında net bir bilgisinin olmadığını ancak “insanlık ve din kardeşliği” açısından Suriye’deki göçmenlere üzüldüğü belirtmiştir. 1 kişi ise konunun kendisini ilgilendirmediğini, “Türkiye’nin daha önemli sorunlarının” olduğunu dile getirmiştir.

Bu kişilerin sosyal medyada fikirlerini destekleyecek içeriklerle ilgili ilişkisi sorulduğunda muhalif olanların bu tarz içeriklere mesafeli durdukları ve bu tür paylaşımlarda bulunmadıklarını belirtmiştir. Suriye ile ilgili açıktan genel politikayı destekleyenler ise sosyal medyada yapılan bazı paylaşımları beğendiklerini ancak kendilerinin bu türden paylaşımları “duygu sömürüsü” veya “istismar konusu” olacağını düşündükleri için paylaşmadıklarını söylemişlerdir. Kararsız olanlar ise böyle bir ihtiyaç duymadıklarını dile getirmişlerdir.

Benzer bir konu olarak başkanlık sisteminin oylanma süreci ile ilgili konu dolaylı yoldan sorulduğunda, görüşülenlerin benzer tavır içerisinde oldukları görülmüştür. Bu durum sosyal medya kullanımı konusunda gençlerin gündelik hayat politik davranışlarından farklılıklar taşıdığı görülmüştür. Bu farklar arasında sosyal medyanın kontrol edilmesi yargısından kaynaklanmaktadır. Politik olarak genel kamusal iktidara eleştirel baktığı tespit edilen iki gencin argümanları “sosyal medyada eleştirel görüşü paylaşanların cezalandırıldığı” yargısı üzerine kurulmuştur. İktidarın politik uygulamalarına olumlu yaklaşanlar ise genel olarak “dış düşman” miti üzerinden sosyal medyayı güvensiz bulmaktadır. “Sosyal medyanın dış mihraklar ve ülke içindeki uzantıları tarafından yönlendirildiğini” düşünen görüşülen iki genç, sosyal medyayı bu bakımdan güvensiz bulmaktadır. Diğer iki genç ise sosyal medyadaki güven konusu üzerinde hiç durmamıştır.

5.2. Medya içerik türlerini seçme öncelikleri

Yapılan görüşmede gençlerin politik tavırlarına benzer bir tür seçimi davranışı geliştirip geliştirmedikleri sorgulanmıştır. Bu sorgulamalar sırasında gençlerin politik paylaşımları doğrudan bir siyasal partiyi, hükümeti veya lideri desteklemedikleri, bu tür içerikleri oluşturanlara beğeni ve beğenmeme şeklinde pratik bir kullanım yolunu seçtikleri, içerik oluşturma yönünde 4 kişinin bir becerisinin olmadığı, 2 kişinin ise bu tür içerikleri oluşturabilecek donanıma sahip oldukları tespit edilmiştir. İki kişiye bu tarz hiç oluşturup oluşturmadıkları, oluşturdukları bu tarz içerikleri paylaşıp paylaşmadıkları sorulduğunda; “bu tarz içerikleri oluşturmanın zaman kaybı olduğu, bu tarz içerikleri hiç oluşturmadıkları” cevabı alınmıştır. Gençler arasında içerik seçiminde lider imgesinin önemli olduğunu tespit edilmiştir. İçeriklerdeki lider fotoğraflarının 5 genç üzerinde etkili olduğunu, güçlü lider temsilini istedikleri dile getirmişlerdir. Tüm bu konuşmalar üzerinde durulduğunda, görüşülenlerin içerikleri pasif olarak kullandıkları etkin bir müdahale söz konusu olmadıkları gözlenmiştir. Ayrıca, gençlerin yaratıcı ve mizahi içeriklere ilgili gösterdikleri özellikle karşıtlıkları oluşturulurken karşı tarafın argümanlarını çürüten içeriklere mizah penceresinden bakılan içerikleri tercih ettikleri belirlenmiştir.

5.3. Sosyal medya arkadaşlık ilişkilerinde politik karşıtlık ve yandaşlık

Görüşülen gençlerin 5 tanesi gerçek yaşamda ki arkadaşlık ilişkilerinde olduğu gibi benzer kişilerle arkadaş olduklarını, benzer duygu ve düşüncedeki insanlarla arkadaş olmayı tercih ettiklerini belirtmiştir. Politik olarak aidiyetlik hissi içinde oldukları ile de arkadaş olmanın kendilerine gündemden haberdar olma olanağını tanıdığını açıkça ifade etmişlerdir. Yalnızca görüşülenlerden bir tanesi politik karşıtlık veya yakınlıktan ziyade nitelikler aradığını, insanların kendisi ile sosyal medya üzerinden iletişime geçtiğinde kendisinin her türden farklı olarak tanımladığı kişilerle bile iletişime geçme ihtimali olduğunu ve bu nedenlerle herkesle arkadaş olabileceğini belirtmiştir. Kendisine keskin kriterlerinin olup olmadığı ve gerçek yaşamda da böyle bir davranış sergileyip sergilemediği sorulduğunda; “Bazı cinsel içerikli paylaşımlar ve hakaret içerdiğini düşündüğü paylaşımlarda bulunanlar dışında” cevabını vermiştir. Yapılan görüşmede gençlere karşıtlıkları nasıl kurdukları sorulduğunda, gündelik yaşamda var olan kalıpların yine sosyal medyaya yansıdığını gözlemlenmiştir. Nasıl ki gerçek yaşamda karşı olunan kişi, düşünce ve simgeler kabul edilmiyorlarsa sosyal medyada benzer bir davranış geliştirdiklerini, sadece gündemi takip etmek için paylaşımları farklılıklara dikkat ettiklerini belirtmişlerdir. Sosyal medya bir nevi gündemin mizah yoluyla yeniden olduğu bir alan olmanın yanında takip konusunda da kolaylık sağlayan bir mecra haline gelmiştir.

5.4. Politik söylemsel eklemlenmenin sosyal medyaya yansımaları

Karşıtlıklar veya benzerlikler üzerinden makro söylemsel yapıya nasıl eklemlendiğine ilişkin yapılan görüşmede şu verilere ulaşılmıştır. Görüşülen 3 kişi lider odaklı bir politik yapıyı benimsediklerini belirtmiştir. Liderlerin sözünün kendilerini güçlü hissetmelerine neden olduklarını belirtmişlerdir. Gücün bir parçası olmanın liderlerine bağlılıktan geçtiğine inandıklarını açıkça ifade etmişlerdir. Sosyal medya üzerinde liderlerine ilişkin içerik paylaşımlarının kendilerinde politik bir haz yarattığını belirtmişlerdir. Diğer 3 kişiden ikisi ise bütün politik anlatıların sorgulanması gerektiğini, sorgulandıktan sonra makul bulunması halinde, politik kararların verilebileceğini söylemişlerdir. 1 kişi ise politik aidiyetlik konusunda doğrudan etkiye açık olmadığını ancak, tutum ve davranışlarının gündemdeki konuya bağlı olarak değişebileceğini

açıklamıştır. Tüm bu tespitlerden yola çıkıldığında genel politik yapısal davranışların sosyal medyaya yansıdığı tespit edilmiştir. Toplumsal yapıda yer alan genel toplumsal karşıtlık ile oluşan argümanların görüşmeciler tarafından tekrar edilmiş, yandaşlıklar ise aynı argümanlar üzerinden oluşturulmuştur. Yapısal politik davranışların sosyal medya üzerinden yeniden üretildiği açık bir şekilde görülmüştür. Değerlere ilişkin katılımcılara önceden tespit edilen vatan, millet ve devlet gibi kutsallaştırılan kavramlar üzerinden politik tercihleri ve karşıtlıkları sorulduğunda; bu sayılan değerlerin ortak değerler olduğunu bu kavramlara saygı duyan herkesle aynı yerde durmakta bir sakınca olmadığını belirtmişlerdir. Bu değerler üzerinden söylemsel eklemeler mümkün olmaktadır. Hatta, sosyal medyada bu tür paylaşımlara destekleyen ve paylaşımların artırılması gerektiği bütün katılımcılar tarafından vurgulanmıştır.

5.5. Değerlendirme

Yapılan görüşmelere ilişkin elde edilen bulgular yukarıda aktarılmıştır. Derinlemesine görüşme tekniği ile tespit edilen bilgiler şu şekilde değerlendirilmiştir.

- Politik taraf olmanın evet veya hayır tercihleriyle eşit düzeyde eşit konumda argümantasyon sürecinin işlediği, içeriklerin biçimlenmesinde tutumlar ve liderlerin halen ön planda olduğu,
- Bunun yanı sıra mevcut politik durumun söylem ve ideolojik düzeylerde yakın çevrenin ve mevcut politik simgelerin geleneksel politik yapıların halen etkili olduğu görülmüştür.
- Alman düşünür Walter Benjamin'in politik biçimlenmede eleştirelilik potansiyelinin yine eğlence biçimiyle örtüştüğü yönündeki görüşünü destekleyen bir şekilde sosyal medya içeriklerinin mizah ve yaratıcılık arandığı görülmüştür.
- Tüm bu tespitlerin yanında sosyal medyada yine gündeme ilişkin yorum yapmaları, ülke için kaygılanmaları özellikle vatan, millet, ve devlet gibi kutsiyet atfedilen kavramları diğer bir çok değerün üstünde tutukları, hatta karşıtlıkların bile ötesinde gördükleri görülmüştür.
- Veriler ışığında derinlemesine mülakat yapılan gençlerin aktif birer sosyal medya kullanıcısı oldukları, ancak, aktif olmalarına rağmen özellikle hayır kararında olduğu anlaşılmanın çeşitli nedenlerle çekimser davranarak gerçek düşüncelerini paylaşmama yönünde bir davranış geliştirdikleri tespit edilmiştir. Bu gençlerde medya güvenliği konusunda iktidarın sosyal medyayı manipüle ettiği ve muhalifleri cezalandırdığı yönünde bir yargı söz konusu. Yine iktidarın bir parçası olarak kendini tanımlayanların bu kez karşıtlığı dış düşman imgesi üzerinden yapılmaktadır. Dış düşman başka ülkelerin ve Türkiye'deki uzantılarının sosyal medya yoluyla insanları etkiledikleri düşüncesi bulunmaktadır.
- Bu karşıtlıkları şu şekilde değerlendirmek mümkündür: Karşıtlıklar üzerinden toplumsal gerginlik korunarak toplumsal birlik geleneksel politik yapılarda olduğu gibi sosyal medyada da yeniden üretilmektedir. İletişim formunun farklılığı bu genel geçer kuralın değişmesine neden olmadığı anlamına gelmektedir.
- Sosyal medya kullanımı geleneksel politik belirlenimden farklı olarak, içerik oluşturma bakımından bir potansiyelinin olduğu kimi mülakat yapan gençlerin bu türden içerik oluşturma kolay olduğunu kimi zaman kendilerinin de hoşluk olsun, kendilerini ifade etmek için bu türden medya içerikleri oluşturabildikleri belirtilmiştir. Mevcut eğilimi güçlendirmek veya karşıtlığı destekleyecek nitelikte yorum biçiminde ya da beğenme gibi veya doğrudan mesajları paylaşmak biçiminde davranış sergiledikleri tespit edilmiştir.

Kamusal alanda var olma meselesinin yine bireysel eğitim ve niteliğe bağlı olduğu, var oluş için geçerli donanımların önemli olduğu görülmüştür.

6. Sonuç

Bu çalışma sosyal medyanın politik karşıtlık yerine politik bir aradılığı sağlama potansiyelini tartışmak üzere tasarlanmıştır. Bu bakımdan araştırmada, yapılan görüşmeler sonucunda toplumsal bir aradılığın kutsallaştırılan simgesel değerler üzerinden sağlandığı tespit edilmiştir. Karşıtlıkların önemini yitirdiği bazı konularda bir araya gelmede bir sakınca görmediklerini belirten katılımcılar çoğunluktadır. Ancak, aynı kişiler farklı konular üzerinden karşıtlarıyla aynı mecrayı bile paylaşmak istememektedirler. Sosyal medya içeriklerinde vatan, millet, ulus ve devlet gibi kavramlara karşı yapılan hakaretleri, karalamaları reddettiklerini söylemişlerdir. Bu durum sosyal medyanın da radikalleşmeyi sağladığı kadar biraradılığı sağlama potansiyeli taşıdığı anlamına gelmektedir. Buna göre, medya içeriklerinde her ne kadar mizah üzerinden politik bir belirlenim olsa da lidere olan geleneksel politik bağlılık davranışı sosyal medya kullanıcılarında da devam etmektedir. Sosyal medyanın zaman ve mekan konusunda avantajlı kullanımı söz konusu ise de geleneksel politik davranışın tamamen dönüştüğünü belirtmek oldukça güçtür. Sosyal medya daha çok insanı bir araya getirirken mevcut toplumsal bloklaşmaları, keskin görüş ayrılıklarını yeniden üreten ve kolay ulaşım nedeniyle gündemin oluşmasını hızlandıran bir işleve sahiptir. Mizah üzerinden ve yaratıcı tekniklerle farklı politik bir yapının oluştuğu hissi yaratsa da sosyal medya eleştirelilik potansiyelinden çok, mevcut dünyanın sanal dünyaya yansımaları biçiminde şekillenen bir alan olmaktadır.

Kaynakça

- Boyd, D. M. ve Nicole B. E., (2008). "Social network sites: Definition, history and Castells, M., (2001). *The internet galaxy*, Oxford: Oxford University Pres.
- Çelik, N. B., (1999). "Söylem kuramları, hegemonya kavramı ve Kemalizm", *Doğu-Batı*, Sayı: 2 (8), s. 27- 41, Ankara.
- Çelik, N. B., (2001). "Kemalizm: Hegemonik Bir Söylem", içinde *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce: Muhafazakarlık*, (edt.) Ahmet Çiğdem, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Çoban, B. ve Zeynep Ö., (2003). *Söylem ve İdeoloji*, İstanbul: Su Yayınları.
- Laclau, E. ve Mouffe, C., (1992). *Hegomanya ve sosyalist strateji*, İstanbul: Birikim Yayınları.
- Laclau, E., (1998). *İdeoloji ve politika*, İstanbul: Belge Yayınları.
- Mouffe, C., (2010). *Siyasal üzerine*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Mouffe, C., (2015). *Dünyayı politik düşünmek: Agonistik siyaset*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- scholarship", *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13 (2008), 210-230.
- Uçkan, Ö., (2010). "Dijital aktivizm ne kadar etkili?", *Gennaration*, S:5, Mayıs, [http:// www.gennaration.com.tr/yazarlar/dijital-aktivizm-ne-kadar-etkili/](http://www.gennaration.com.tr/yazarlar/dijital-aktivizm-ne-kadar-etkili/) (Erişim Tarihi: 12.04.2013)
- van Dijk, T., (1999), "Söylemin yapıları ve iktidarın yapıları", içinde *Medya İktidar İdeoloji*, (der ve çev.) Mehmet Küçük, Ankara: Bilim Sanat Yayınları.
- van Dijk, T., (2003). "Söylem ve ideoloji: Çokalanlı bir yaklaşım", içinde *Söylem ve İdeoloji*, (haz.) Barış Çoban ve Zeynep Özasan, İstanbul: Su Yayınları.

Extended abstract in English

In the study, it was accepted that social media radiated ideas and arguments, and marginal ideas constitute a barrier to critical public-rational negotiations, and that social media thus reproduces the contradictions that arise in the social structure more sharply and exclusively. On

the basis of this acceptance, the argument was dealt with by Laclau and Mouffe, who defended the agonistic society, with the potential to criticize the social media in view of the sharpening nature of social blocs, the glue that holds society together rather than the formation of social disorder. In particular, the contradictions that deepened, sharpened and transformed into conflicts between the social segments in Turkey through power were regarded as dynamics that held society at the same time as widely accepted. The social media has been debating a critical potential holding the opposition and holding society together. This debate has been addressed through the recent "Presidentship" debate on social media. As a result of the examination, the result is reached; power, social media and marginalized social ideas are not solving and social function towards a partnership, social media such as facebook, tiwitter etc. do not deepen contrary to the claimed unequal social structure and radically reproduce existing antagonisms.

It is necessary to compare how social media influence users with traditional political decision making, focusing on users at micro scale rather than working at macro scale. It will be attempted to discuss how the users place themselves in the discussions of social movements or in the negotiations between parties of the event, how they are incorporated into the discourses, and where the struggle between seam and social movements or power opposition occurs. In the interview, it was desired to be interviewed through the social media with 6 people for the presidential election and to determine how they were incorporated into the big discourses in the use of social media. This was done in a semi-structured in-depth interview. Each interview was held for a period of 30-45 minutes. Interview started without asking personal details. The information determined by in-depth interview technique is evaluated as follows.

- The process of argumentation is equally at the same level with the yes or no preferences of being a political party, and attitudes and leaders are still in the forefront in shaping their content.
- Besides, it has been seen that the traditional political structures of the present circumstance and existing political symbols are still effective in the current political situation, discourse and ideological levels.
- Social media content has been seen to seek humor and creativity, supporting the view that the German philosopher Walter Benjamin is in the political shaping that the potential of the potential overlaps with the entertainment.
- In addition to all these findings, it has been seen that they have to make comments regarding the agenda in the social media, and that they are worried about the country, especially those that have attributed sacred attributes such as homeland, nation, and state to many other values, even beyond antagonism.
- The young people who were interviewed in depth on the data were active social media users. However, it has been found that those who, despite being active, especially those who are determined to be in a good judgment, behave in a way that they refrain from sharing their true thoughts by abstaining for various reasons. There is a judgment in the opinion that these young people have the power to govern the social media and punish the opponents in terms of media security. Again, those who define themselves as part of the government are opposed to the external enemy image. The external enemy lies in the thought that other countries and their extensions in Turkey are affecting people through social media.
- It is possible to evaluate these contradictions as follows: The social unity is preserved through the opposition, and the social unity is reproduced in the social media as well as in the

traditional political structures. The difference of the contact form means that this general passing rule does not cause any change.

- Unlike traditional political decision-making, social media use has made it possible for young people interviewed who have a potential for content creation to find content that is easy to make and sometimes they can create media content to express themselves as well.
- It has been found that they act in a way of reinforcing the current tendency or supporting the opposition in the form of comments or liking or sharing messages directly. It has been seen that the existence of the public sphere depends on the individual education and the quality of the individual, and the possibilities for existence are important.

It has been found out that a social interaction is provided through symbolic values which are sanctified as a result of exaltation. The participants, who stated that they did not see any objection in some issues and where they have lost importance of opposition, are majority. However, the same people do not want to share the same spirit with their opponents over different subjects. These people said that they rejected the insults, scoldings made against concepts such as homeland, nation, nation and state in their social media content. This means that social media has the potential to provide as much community as it provides radicalization. It is difficult to say that traditional political behavior is completely transformed, although social media is advantageous in terms of time and space. While social media brings more people together, existing social blocs have a job that reproduces sharp differences of visibility and accelerates the formation of the day because of easy transportation.